

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

Elazığ Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu

**27. Dönem 3. Yasama Yılı
2019**

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

1. GİRİŞ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 17 Ekim 2018 tarihli toplantısında kurulmasına karar verilen Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, 9 Kasım 2019 tarihinde Elazığ Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde bulunmuştur. İncelemeye Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu Başkanı ve Hatay Milletvekili Hüseyin Yayman, Afyonkarahisar Milletvekili İbrahim Yurdunuseven, Ankara Milletvekili Ali Haydar Hakverdi, Çorum Milletvekili Erol Kavuncu, Diyarbakır Milletvekili Oya Eronat, Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, Mardin Milletvekili Ebrü Günay ve Van Milletvekili Osman Nuri Gülaçar ile Komisyon uzmanları Ahmet Yıldız, Taner Geçmez ve Ahmet Kaymaz iştirak etmiştir.

2. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

Dünyada ve ülkemizde insan haklarına saygı, bu konudaki gelişmelerin izlenmesi suretiyle uygulamaların bu gelişmelere uyumunun sağlanması ve başvuruların incelenmesi amacıyla kurulan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 5 Aralık 1990 tarihli ve 3686 İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu uyarınca görevleriyle ilgili olarak bakanlıklar ile genel ve katma bütçeli dairelerden, mahalli idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi isteme ve buralarda inceleme yapma, ilgililerini çağırıp bilgi alma yetkisine sahiptir (m. 5). Komisyon, incelemelerini kendisi yapabileceği gibi alt komisyonlar kurmak suretiyle de yapabilmektedir (m. 6).

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde yukarıda zikredilen hükümler uyarınca kurulan Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan insan hakları ihlallerinin incelenmesi amacıyla ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmaktadır.

Alt Komisyon, yaptığı incelemelerde hem uluslararası hukuk hem de iç hukuk düzenlemelerini göz önünde bulundurmaktadır. Alt Komisyon, yaptığı incelemelerde tespit ettiği ihlal ve sorunların giderilmesi ve ihlal veya sorun yaşanmayan alanlarda ise mevcut koşul ve imkânların daha da iyileştirilmesi için atılması gereken adımlarla ilgili olarak ulaştığı sonuçları, doğrudan ilgisi olması hasebiyle Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü başta olmak üzere diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşmaktadır.

Alt Komisyon, yapılan incelemelerde ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunlarını da yerinde incelemek suretiyle bütüncül bir yaklaşımla sorunların tespitine ve çözümüne ilişkin öneriler ve girişimlerde bulunma imkânına sahip olmaktadır.

3. İLGİLİ DÜZENLEMELER

Alt Komisyon, incelemelerini Anayasa başta olmak üzere konuyla ilgili uluslararası ve iç hukuk düzenlemelerinin ışığında yapılmasına büyük önem vermektedir. Yapılan incelemelerde; Anayasa, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan diğer alt düzenlemeler ile Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “*Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*”, 9 Aralık 1988 tarihli “*Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü*” 14 Aralık 1990 tarihli “*Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler*”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “*Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni*” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “*Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı*; 5275 sayılı “*Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*” ve “*Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük*”, “*Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik*” hükümleriyle ilgili diğer mevzuatı dikkate alınmaktadır.

4. İNCELEMELERDE İZLENEN USUL

A. Genel Olarak

Ceza infaz kurumlarında gerçekleştiği iddiasıyla İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna yapılan başvurular, inceleme öncesinde komisyon uzmanları tarafından gerek ceza infaz kurumu tipi gerek ihlal iddiası temelinde sınıflandırılmakta ve yapılan incelemelerde öncelikle göz önünde bulundurulmaktadır.

Ayrıca 14 Haziran 2001 tarihli ve 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanununun 6. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi uyarınca tanzim edilerek İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna gönderilen ve komisyon uzmanları tarafından inceleme konusu temelinde sınıflandırılarak özetlenen raporlar da yapılan inceleme ve değerlendirmelerde göz önünde bulundurulmaktadır.

Ceza infaz kurumlarında yapılan incelemelerde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı Mehmet YILMAZ ve Elazığ Cumhuriyet Başsavcısı

Osman KÖSE'nin de katıldığı bilgilendirme toplantısında ceza infaz kurumları hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Bilgilendirme toplantısında, ceza infaz kurumları hakkında sorulan sorularla ilgili bilgi verilmiştir. Bilgilendirme toplantısının akabinde Alt Komisyon, Elazığ E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Elazığ Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun çeşitli koşullarında incelemelerde bulunulmuştur.

Yukarıda zikredilen incelemelerde rastgele seçilen koşullarda barındırılanların şikâyet ve talepleri, ceza infaz kurumundan herhangi bir yetkili ve görevli nezareti olmaksızın dinlenmiştir.

B. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna Yapılan Başvurular

İnceleme yapılan Elazığ Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarından 27. Yasama Döneminin başından incelemenin yapıldığı güne kadar genel olarak sağlık sorunlarıyla yeterince ilgilenilmemesi, tedavilerin geç yapılması veya hiç yaptırılmaması, hükümlü ve tutukluların sosyal faaliyetlerden ve ortak alandan yararlandırılmaması, koşullarda yapılan aramalarda özel eşyalara el konulması, kötü muamele ve işkence iddiaları, nakil taleplerinin karşılanmaması, dilekçelere cevap verilmemesi, hükümlü ve tutuklular tarafından gönderilen dilekçelerin çıkışlarının yapılmaması, emekli olanların emekli maaşlarının ve ikramiyelerinin ödenmemesi, aynı ceza infaz kurumunda bulunan eş veya çocukla açık görüş yaptırılmaması, kantinde satılan ürünlerin pahalı olması, bazı yayınların hükümlü ve tutuklulara verilmemesi, tekli hücrede tutulma konularında başvuruda bulunulmuştur.

Yapılan başvurulardan bir kısmı özellikle tutukluluk sürelerinin uzun veya tutuklama kararlarının haksız olduğu dolayısıyla tutuksuz yargılanma taleplerine ilişkindir. Söz konusu başvurular, Anayasanın 138. maddesi kapsamında yargı organlarının görev alanına girdiğinden ilgililere, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından herhangi bir işlem yapılamayacağı bilgisi verilmiştir.

Diğer başvurular ise ilgisine göre uygun görülen kurumlara gönderilmiş ve yapılan inceleme sonucunda Komisyonumuza gönderilen cevaplar çerçevesinde işlem tesis edilmiştir.

C. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu Raporları

Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu tarafından tanzim edilerek İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna gönderilen dönemsel raporlarda kurum tipine göre yer verilen kapsamlı tespit ve değerlendirmelere de değinmekte fayda bulunmaktadır.

İzleme kurulları tarafından yapılan incelemeler sonucunda tanzim edilen raporlarda; kampüste kapasitenin üzerinde hükümlü ve tutuklu bulunduğu, kapasite üzerinde hükümlü ve tutuklu bulundurulmasının fiziki koşullarda yetersizliğe neden olduğu, yemek çeşitliliğinin ve yemek ile ekmek miktarının arttırılması gerektiği, verilen sıcak su ve soğuk su miktarının arttırılması gerektiği, özellikle ağır hastaların tedavi ve sevklerinde sürecin hızlandırılması gerektiği, meslek edindirme kursu ve sosyal faaliyetlerin arttırılması gerektiği, anneleriyle kalan çocuklara verilen gıdaların yeterli olmadığı, madde bağımlısı olan hükümlülerin tedavi alma taleplerinin karşılanması gerektiği, görüş sürelerinin uzatılması gerektiğine dair tespitlere yer verilmiştir.

5. İNCELEMELER

A. CEZA İNFAZ KURUMU HAKKINDA BİLGİLENDİRME

a. Genel Olarak Kurum Hakkında Bilgilendirme

Elazığ Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü şehir imar planı içerisinde olup, 390.163 m² alan üzerine kurulmuştur.

Kampüs yerleşkesi içerisinde; 2 Adet 485 kişi kapasiteli Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 1 Adet 1000 kişi kapasiteli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 1 Adet 254 kişi kapasiteli Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 1 Adet 468 kişi kapasiteli E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 1 Adet 450 kişi kapasiteli Açık Ceza İnfaz Kurumu, Jandarma Tabur Komutanlığı binası, Kampüs hastane binası, market ve kafeterya, iş yurdu atölyeleri, kampüs ana girişinde ziyaretçi ayırıştırma binası, halka açık cami, 10 bloktan oluşan toplam 200 dairelik Kampüs Lojmanları ve tüm bu kurumlara ait müstemilat binaları yer almaktadır.

Kampüste bulunan tüm kurumların ve müstemilat binaları ile lojmanların ısınması Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumunun sorumluluğu alanında olan ısı merkezi tarafından sağlanmaktadır. Yaz aylarında 815 adet güneş enerji panelinin olduğu güneş enerji sisteminden de sıcak su sağlanmaktadır.

Kampüs içerisinde bulunan tüm kurumların içme ve kullanım suyu ihtiyacı yine kampüs içerisinde yer alan 3 adet artezyen kuyudan karşılanmaktadır. Ayrıca şehir şebeke suyu deposuna bağlantısı yaptırılmış şebeke suyu da kullanılmaktadır. Her ay periyodik olarak Elazığ Halk Sağlığı laboratuvarında su analizi yaptırılmaktadır.

Kampüs Hastanesinde, aile hekimliği, dâhiliye, fizik tedavi, göz, cildiye, nöroloji, diş ve psikiyatri poliklinikleri bulunmaktadır.

Ceza infaz kurumları dış koruması Elazığ Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde bulunan Jandarma Tabur Komutanlığı tarafından yerine getirilmektedir.

b. Elazığ Açık Ceza İnfaz Kurumu

Açık Ceza İnfaz Kurumun kapasitesi 450 olup, incelemenin gerçekleştiği tarih itibarı ile 585 hükümlü barındırılmaktadır. Kurumda Bakanlık ve Komisyon atamalı toplamda 225 personel görev yapmaktadır. Açık Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde tekstil, marangoz, metal, unlu mamuller, inşaat, seracılık ve tarım, kayısı ve kuru gıda paketlenme, kafeterya ve restoran, otopark ve oto yıkama, toner dolum, temizlik, çay ocağı ve kantin, berberhane, satış mağazası ve market faaliyetleri yürütülmektedir. Kampüs fırınında günde 9000 adet ekmek üretilmektedir.

Kurumda 10 kişi kapasiteli 48 oda, 12 kişi kapasiteli 8 oda ve 4 kişi kapasiteli 1 oda bulunmaktadır.

Genel mutfak günlük 5.000 kişiye yemek hazırlayacak şekilde tasarlanmış olup, tüm kampüsün yemek ihtiyacını karşılamaktadır. Mutfakta çalışan hükümlülerin düzenli olarak portör muayeneleri yapılmakta ve ayrıca hijyen eğitimi verilmektedir.

c. Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun toplam kapasitesi, 4 ana bloktan oluşmakta ve 10 kişilik 62 oda, 3 kişilik 8 oda ve tek kişilik 14 oda olmak üzere 658 kişi olup, arttırılmış kapasitesi 1000 kişidir. İncelemenin gerçekleştiği tarih itibarı ile 1208 hükümlü ve tutuklu barındırılmaktadır. Kurumda Bakanlık ve Komisyon atamalı toplamda 256 personel görev yapmaktadır. Kurumda hobi atölyesi bulunmakta ve çeşitli alanlarda kurslar verilmektedir.

Kurumda bulunan her odanın müstakil bir havalandırması mevcut olup, alt katlar yemekhane, üst katlar ise yatakhane olarak kullanılmaktadır.

d. Elazığ E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Elazığ E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 468 kişi kapasiteli olup, incelemenin gerçekleştiği tarih itibarı ile 704 hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır. Kurumda adli ve terör suç grubunda bulunan hükümlü ve tutuklular barındırılmaktadır.

Kurum 2 katlı olup, 5 blok ve 52 odadan oluşmaktadır. Kurumda 2 adet derslik, 1 adet eğitim ve 1 adet hobi atölyesi bulunmaktadır. Kurum bahçesinde ziyaretçi bekleme salonu, basketbol ve voleybol sahası, 6 adet gözetleme kulesi, çim halı futbol sahası, iş atölyeleri ve çok amaçlı kapalı spor salonu bulunmaktadır.

Kurumda, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun' un 18. maddesi¹ kapsamında ruhsal rahatsızlığı bulunan hükümlü ve tutukluların barındırılması için 29 kişilik ve 13 oda bir kapasiteli iyileştirme merkezi bulunmaktadır. Bu merkezde 13 hükümlü ve tutuklunun yatılı tedavisi devam etmektedir. Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde ise 14 yataklı mahkûm servisi bulunmakta, çevre illerden 22 hükümlü ve tutuklunun tedavisi bu hastanede devam etmektedir.

Kurumda iş yurduna ait mermer işleme atölyesi, hobi atölyesi ve çeşitli alanlarda kurslar mevcuttur. Kurumda Bakanlık ve Komisyon atamalı 203 personel görev yapmaktadır.

e. Elazığ Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Elazığ Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun toplam kapasitesi 254 olmakla beraber incelemenin gerçekleştiği tarih itibari ile Kurumda 135 hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır. Kurumda adli ve terör suç grubunda hükümlü ve tutuklular barındırılmaktadır. Kurumda Bakanlık ve Komisyon atamalı 123 personel görev yapmaktadır.

Kurum zemin hariç bir katlı olup, zemin katta hükümlü tutukluların barındırıldığı oda girişleri ve ortak yaşam alanları, açık spor sahası, nöbetçi memur odaları, yemekhane, görüş alanları bina girişleri ve avukat görüş odaları bulunmaktadır. Birinci katta ise revir, depolar ve idari kısımlar, hükümlü ve tutuklu odaları, kütüphane, eğitim servisi ve sınıflar, kreş, kantin ve çok amaçlı salon bulunmaktadır. Kurum binası dört ana bloktan oluşmaktadır.

f. Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunu

Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesi 485 olup, incelemenin gerçekleştiği tarih itibariyle Kurumda 423 hükümlü ve tutuklu barındırılmaktadır. Kurumda Bakanlık ve Komisyon atamalı 186 personel görev yapmaktadır. Kurumda adli ve terör suç türünde hükümlü ve tutuklular barındırılmaktadır.

¹ Madde 18- (1) Hapsedilme ve diğer nedenlerden kaynaklanan akıl hastalığı dışında ruhsal rahatsızlıkları bulunup da ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde tutulmaları gerekli görülmeyle infaz kurumlarına geri gönderilenlerin cezaları, belirlenen infaz kurumlarının mahsus bölümlerinde infaz edilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilenlerin cezalarının infazı için belirlenen infaz kurumlarının ihtiyaç duyduğu uzman ve diğer tıp görevlileri, Sağlık Bakanlığınca karşılanır.

Kurumda, hükümlü ve tutuklulara yönelik çeşitli alanlarda kurslar açılmaktadır. Kurumun su ihtiyacı kampüs su kuyularından temin edilmektedir. Kuyulardan temin edilen sular depolarda toplanarak yumuşatma sisteminden geçtikten sonra kuruma verilmektedir. Su, içme ve kullanmaya elverişli olup, kurumun ihtiyacını karşılamaya yeterlidir. Hükümlü ve tutukluların kullanacağı günlük soğuk su miktarı kişi başına 200 litre, günlük sıcak su miktarı kişi başına 50 litre olup, su otomasyon sistemi ile kontrollü bir şekilde verilmektedir. Kurum kalorifer ile ısıtılmaktadır. Elektrik kesintilerinde ve arızası durumlarında devreye giren 2 adet jeneratör bulunmaktadır.

g. Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesi 485 olmakla beraber incelemenin gerçekleştiği tarih itibari ile Kurumda 406 hükümlü ve tutuklu barındırılmaktadır. Kurumda Bakanlık atamalı ve Komisyon atamalı 188 personel görev yapmaktadır. Kurumda adli ve terör suç türünde hükümlü ve tutuklular barındırılmaktadır.

B. CEZA İNFAZ KURUMUNDA YAPILAN İNCELEMELERDE ULAŞILAN SONUÇ VE TESPİTLER İLE HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER

Yukarıda bahsedilen bilgilendirme toplantısının ardından, ceza infaz kurumlarında incelemelerde bulunulmuştur. Yapılan incelemelerde rastgele seçilen koğuşlarda ceza infaz kurumundan yetkili ve görevliler olmaksızın şikâyet ve talepler dinlenmiştir.

a. Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Kurumda barındırılan hükümlü ve tutuklular tarafından;

Kurumda kapasite üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırıldığı, önceden tekli olan yatakların sonradan ranzaya çevrildiği, koğuşların aşırı kalabalık ve havasız olduğu,

Kurum idaresinin kişi başına 2 ayakkabıya müsaade ettiği, ancak spor yapabilmek için 3. ayakkabıya ihtiyaç duyulduğu, içliklerin ve berelerin toplandığı ancak havaların soğuk olmasından ötürü içlik ve bereye ihtiyaç duyulduğu, kaloriferlerin yanmadığı, önceki yıl kaloriferlerin Aralık ayında yanmaya başladığı ancak Elazığ için bu ayın çok geç olduğu, musluk suyunun içilebilir durumda olmadığı ve bu nedenle içme suyunun kantinden alınmak zorunda kalındığı,

Kurum revirine 2 haftada ancak çıkılabildiği, bazı dönemlerde revire çıkmanın daha uzun süreleri bulabildiği, hastaneye yapılan sevklerin ayları bulabildiği, sağlık hizmetinden hızlı ve yeterli bir şekilde faydalanılamadığı, kronik rahatsızlığı bulunanların hastane sevklerinin düzenli aralıklarla yapılmadığı, dış doktoruna dahi gidilemediği, dış hekimlerinin dönüşümlü olarak gelmesinden dolayı dış tedavisi için 4-5 ay kadar beklendiği,

Kantinden alınan ürünlere el konulduğu, koğuş değişikliği taleplerinin karşılanmadığı, ağır hastalıklardan muzdarip olanların dahi cezalarının ertelenmediği,

Yemeklerin çok kötü olduğu, genelde aynı tür yemeklerin çıktığı, verilen yemek miktarının az olduğu, günde 2 adet ekmek verildiği, verilen ekmek miktarının yeterli olmadığı, ekmeğin saat 15.00'te gelmesinden ötürü yemekle tüketme imkânının olmadığı, yumurtaların yıkanmadan haşlandığı ve üzerlerinde pislikler kaldığı, yemeklerin güzel olduğu günlerde verilen yemek miktarının ise azaldığı,

Kurum müdürüyle görüşülemediği, bazı dilekçelerin çıkışının yapılmadığı, dilekçelerin kaydının tutulmadığı ve çıkış numaralarının dilekçe sahiplerine verilmediği, dışarıya gönderilmek istenen eşyalarının açık görüşte yakınlarla teslim edilmesine izin verilmediği dolayısıyla dışarıya gönderilecek eşyaların kargoyla gönderilmek zorunda kaldığı,

Telefon görüşme saatlerinin pazartesi günü saat 09.00 olduğu, bu saatte çocukları okulda olduğu olan hükümlü ve tutukluların çocuklarıyla görüşemedikleri, telefon görüşlerinin hafta sonu yaptırılması gerektiği,

Kişi başına 1 battaniye verildiği, yedek battaniyeye izin verilmediği ancak havalar soğuk olduğu için üşüdükleri, Kurum berberinin hükümlü ve tutuklulara hizmet vermediği, bu imkândan sadece Kurum görevlilerinin yararlanabildiği, hükümlü ve tutukluların bu ihtiyaçlarını kendi imkanları ölçüsünde karşılamak zorunda kaldıkları

Öncesinde 1 saat olan açık görüşlerin 30 dakika ile sınırlandırıldığı ancak fiili olarak 20-25 dakika açık görüş yapılabildiği, görüşe gelenlerin çıplak aramaya tabi tutulduğu ve kötü muameleye maruz bırakıldıkları ve nakil taleplerinin karşılanmadığı,

Eşiyle aynı Kurumda olanların ayda 1 olan açık görüş hakkını eşiyle yahut ailesiyle görüşmek yönünde tercihli olarak kullanabildiği, birlikte görüşmeye izin verilmediği, açık görüşün yapıldığı odadaki saatin bozuk olduğu, açık görüşe giderken kol saatinin çıkarılması zorunlu olduğu için ne kadar süre görüşüldüğünün hesaplanamadığı,

Avukatla yapılan görüşmelerde Kurum görevlilerinin görüşmeleri dinlediği, Kurum görevlileri tarafından koğuşlarda yapılan aramalar esnasında psikolojik baskı yapıldığı,

Kantin fiyatlarının çok yüksek olduğu, adli suçlardan hükümlü ve tutuklu olanların kantinden tedarik edebildikleri ürünlerin terör suçlarından Kurumda bulunan hükümlü ve tutuklulara verilmediği,

Atölyelerden ve hobi faaliyetlerinden faydalandırılmadığı, günde 1 saat olan spor yapma haklarının verilmediği, mahkemeye giderken kravat takmak isteyenlere izin verilmediği, ekonomik durumu kötü olanlar için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına başvuranların başvurularının kabul edilmediği,

şeklinde şikayetlerde ve beyanatlarda bulunulmuştur.

b. Elazığ T Tipi Ceza İnfaz Kurumu Çocuk Koğuşu

Kurumda bulunanlar tarafından kendilerine ayakkabı ve kıyafet verildiği; yemeklerden memnun oldukları; sıcak suyun bulunduğu; spora çıkartıldıkları ancak ailelerine yakın ceza infaz kurumlarına sevk taleplerinin karşılanmadığı şeklinde beyanat ve şikâyetlerde bulunulmuştur.

c. Elazığ Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Kurumda bulunan hükümlü ve tutuklular tarafından Kurum kapasitesinin yetersiz olmasından kaynaklı bir şikâyet dile getirilmemiştir.

Kurumda barındırılan hükümlü ve tutuklular tarafından;

Revirde bulunan doktorla sorun yaşandığı, doktorun hangi sağlık sorunu olursa olsun aynı ilaçları yazdığı ve revire çıkmanın zor olduğu,

Haftanın 3 günü güzel yemeklerin çıktığı ancak bu günlerde gelen yemek miktarının çok az olduğu, meyve ve sebze verilmemesinin yetersiz beslenmeye neden olduğu ve yemeklerde hijyen sorunu olduğu,

Öncesinde havalandırma tam gün kullanabilmesine rağmen, son zamanlarda bu sürenin yarım güne düşürüldüğü, bu durumun havalandırmanın diğer koğuşlarla paylaşılmasından kaynaklandığı,

Kıyafetlerin sınırlı olduğu, kapüşonlu kıyafetlere izin verilmediği, yeşil, mavi ve lacivert kıyafetlerle üzerinde baskı bulunan kıyafetlerin ve şal kullanmanın yasak olduğu, askılı

kıyafetlere ve diz seviyesinde bulunan eteklere izin verilmediği, çıtçıtli badiler, saç bantları, yazmalar ile anneleriyle kalan çocukların oyuncaklarının ve boya kalemlerinin toplandığı, talep edildiği halde Kurum idaresi tarafından verilmediği,

Kurumda annesiyle beraber kalan çocuklara günde 1 kutu süt yahut 1 yumurta verildiği, çocuk gelişimi için gerekli olan balık, sebze, meyve gibi gıdaların verilmediği, bunun çocuk başına günlük yemek istihkakının azlığından kaynaklandığı ve bu miktarın artırılması gerektiği,

Aramaların çok sık yapıldığı, genel ve kısmi arama ayrımının bulunmadığı, iç çamaşırları dâhil arama yapıldığı, arama esnasında odaların dağıtıldığı, buna tepki gösterilince disiplin soruşturması açılarak ceza verildiği,

Kampüs içerisinde bulunan hastaneye götürülürken kelepçe takıldığı, kampüs dışındaki hastanelere götürülürken jandarmanın kola girdiği, doktorun kelepçelerin çıkarılmasına rıza gösterdiği durumlarda dahi görevli jandarmanın kelepçeleri çıkarmaktan imtina ettiği,

Düzenli takip ettikleri gazetelerin hafta sonları komisyon çalışmadığı için kendilerine verilmediği, bu gazetelerin hafta içinde gecikmeli verildiği, ancak kimi koşullara hafta sonu gazetelerin geldiğinin gözlemlendiği, bu durumun ayrımcılığa neden olduğu, bazı gazetelerin ise hiç verilmediği,

Mektupların iç içe konulmasına izin verilmediği, bu nedenle her mektubun ayrı bir zarfla gönderilmesi gerektiği, bu uygulamanın da gereksiz masraflara neden olduğu, 3 kişiden fazla kişiyle fotoğraf çekimine izin verilmediği, Kurum idaresinin iletişim hakkını keyfi olarak sınırlandırdığı,

Çok sık disiplin cezası verildiği, verilen disiplin cezaları sonucunda idari gözlem kurulunun hem telefonla görüşmeyi hem de mektupla iletişimi yasakladığı, iki yasağın bir arada uygulanmasının rahatsızlık verici olduğu,

Kameraların mahremiyeti ihlal ettiğini, bu nedenle kameraları poşetle kapattıklarını, bundan dolayı da disiplin cezası verildiğini belirterek; ziyaretçilerin rahatsız edici boyutta aramaya tabi tutulduğu, bu durumun özellikle yaşlı ziyaretçileri rahatsız ettiği,

şeklinde şikayetlerde ve beyanatlarda bulunulmuştur.

d. Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu

Kurumda barındırılan hükümlü ve tutuklular tarafından; başka koğuşlarla birlikte 9 kişi olarak spora çıkılmasına izin verildiği; TBMM heyetinin geleceği hafta sohbet hakkının kullanılmasına izin verildiği ve 45 dakika süreyle kullandıklarını; kurslardan şikâyetçi olmadıkları; görüşlerin 45 dakika süreyle sınırlandırıldığı, yemeklerin kötü ve az olduğu, 3 kişiye 1 kişilik yemek verildiği; istedikleri gazetelerin gününden 2 gün sonra verildiği; kantinde bulunan ürünlerin çok pahalı olduğu ve sıcak suda sıkıntı olduğu şeklinde şikâyetlerde ve beyanatlarda bulunulmuştur.

6. DEĞERLENDİRMELER

Elazığ Ceza infaz Kurumları Kampüsünde yapılan incelemelerde gerek Alt Komisyona verilen bilgiler gerek hükümlü ve tutuklularla yapılan görüşmeler bir bütün halinde değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Kampüste yer alan ceza infaz kurumlarında kapasite üstünde hükümlü ve tutuklu barındırıldığı görülmekle birlikte bu durumun beraberinde getirdiği sorunların aşılması amacıyla yapılan yeni yatırımların özellikle fiziki imkân ve koşulların düzeltilmesinde önemli bir ihtiyacı karşılayacağı düşünülmektedir.

Kurum idaresi tarafından koğuşlarda bulundurulmasına izin verilen ayakkabı sayısının artırılmasının ve toplanan içliklerin geri verilmesinin uygun olacağı, kadınların kıyafet konusundaki sınırlandırmalara yönelik şikâyetlerinin dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir.

Dilekçelerin çıkış numaralarının mahpuslara verilmesi gerektiği, mahpuslara dışarıya gönderdikleri ve dışarıdan gelen dilekçe ve mektuplarına ilişkin açıklayıcı ve net bilgi verilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

Çocuk koğuşunda ayrı odaların bulunmadığı, bütün çocukların aynı alanda yattıkları gözlemlenmiştir. Çocukların fiziksel ve psikolojik gelişimleri açısından geceleri ayrı ayrı odaların bulunduğu bir koğuşa yahut buna uygun bir kuruma nakillerinin yapılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Açık görüş yaptırılan alanda bulunan duvar saatinin bozuk olduğu ve açık görüşe kol saatiyle girilemediği için açık görüş süresini hesaplayabilmek açısından bahsi geçen duvar saatinin değiştirilmesi gerekmektedir.

Sağlık personelin hükümlü ve tutuklulara yaklaşımlarının kötü olduğu iddiaları ciddiye alınmalı ve sağlık personelinin ayrımcılıktan uzak bir biçimde davranması gerektiğine dair uyarı yapılmalıdır.

Sağlık konusunda yaşanan sorunun en önemli nedenlerinden birinin personel eksikliği olması nedeniyle bu alanda ihtiyaç duyulan yeteri kadar personelin istihdam edilerek sorunun çözülmesi gerekmektedir. Sağlık personeli konusunda yaşanan sıkıntıların çözülmesi adına Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı Arasında Ceza İnfaz Kurumlarındaki Sağlık Hizmetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Protokolde gereken düzenlemeler yapılarak belli sayının üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırılan ceza infaz kurumlarında, kurum kapasitesine bağlı olarak bulundurulacak doktor ve diğer sağlık personeli sayılarının açıklığa kavuşturulması seçeneğinin göz önünde bulundurulması uygun olacaktır. Aynı protokolün 5. maddesine göre; 1000 ve üzerinde hükümlü ve tutuklu bulunan her kurumda aile hekimliği pozisyonu ihdas edilerek sağlık hizmeti sunulmakta ve kampüs içerisinde bulunup 1000 ve üzerinde hükümlü ve tutuklu barındıran kurumlar da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Hükümlü ve tutuklu sayısı 1000'e kadar olan kurumlar durumu uygun olan en fazla üç aile hekimine bağlanmakta, ilgili aile hekimi sağlık hizmetini, gezici sağlık hizmeti kapsamında vermektedir. Aile hekimliği uygulamasına geçilmemiş illerde ise hükümlü ve tutuklu ile personel sayısı 1000'in üzerinde olan kurumlarda haftada 5 tam gün, 500 ila 1000 arasında olan kurumlarda haftada 5 yarım gün, 500'ün altında olan kurumlarda haftada 2 yarım gün tabipli sağlık hizmeti verilmektedir. Anılan madde uyarınca sağlık hizmetinin ne şekilde görüleceği, kurumda barındırılan hükümlü ve tutuklu sayısına göre belirlendiğinden, bu maddede değişikliklerle belirlenen sayıların azaltılarak hizmetin daha etkin bir biçimde yerine getirilmesinin sağlanması Komisyonumuzca tavsiye olunmaktadır.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokolün 38. maddesinin; birinci fıkrasında ceza infaz kurumu müdürlüğü bulunan yerlerdeki hastanelerde firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı muayene odaları oluşturulacağı ve ikinci fıkrasında da hükümlü ve tutukluların hastanelerdeki muayenelerinin firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı odalarda yapılacağı, jandarma personelinin muayene esnasında oda dışında bulunacağı ve gerekli güvenlik tedbirlerini alacağını, doktorun yazılı olarak talep etmesi halinde jandarma personelinin, hükümlü ve tutuklunun kadın olması durumunda ise varsa öncelikle kadın infaz ve koruma memurunun muayene odasında bulunacağı hükme bağlanmıştır. Muayenelerin

kelepçeli olarak yapıldığı ve bu uygulamanın kabul edilmemesi halinde muayenenin yaptırılmayarak hükümlü ve tutukluların kuruma geri getirildiği şikâyetleri karşısında mezkûr Protokol hükmünün titizlikle uygulanmasına özen gösterilmesine dikkat çekilmiştir. Ayrıca doktorun yazılı olarak talep etmesi kaydının hangi hallerde geçerli olacağına dair Protokole açık bir hüküm konulabileceği gibi bu talebin gerekçelendirilerek bir nüshasının da muayene edilecek hükümlü veya tutukluya verilmesi yönünde düzenleme yapılması uygun olacaktır. Bu şekilde keyfi kelepçeli muayene uygulamalarının önüne geçilebilecek ve personelin daha dikkatli davranması temin edilmiş olabilecektir.

Yemeklerin yeterli ve besleyici olmadığı ve aynı zamanda yemek kalitesinin düşük olduğu, diyet yemek zorunda olan hükümlü ve tutuklulara gereken diyet yemeklerin verilmediği, kurumda anneleriyle birlikte kalan çocukların beslenmesi için gerekli gıdaların temin edilmediği, çocukların beslenmesinde ihtiyaç duyulan gıda maddelerin hem miktarının hem de çeşitliliğinin artırılmasının gerektiğine dair şikâyetlerin giderilmesi için bütçe imkânları elverdiği ölçüde günlük iâşe bedelinin uygun görülecek miktarda artırılması yönünde çalışmalar yapılması uygun olacaktır. Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumları Personelinin İâşe Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin son fıkrasındaki “Çocuk hükümlü ve tutuklular ile kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklara, süt emziren anneler ve hamilelere durumlarına uygun ve Bakanlıkça belirlenen tutarda gıda verilir.” hükmü uyarınca özellikle kurumda annesiyle kalan çocukların beslenmesi için verilen gıda maddelerinin miktarlarının artırılması ve çeşitliliğin sağlanması yönünde Adalet Bakanlığı tarafından gerekli çalışmanın yapılarak, zorlu koşullarda yaşayan çocukların bedensel ve zihinsel gelişimlerinin sağlanması gerekir.

Birçok temel ihtiyaç maddesinin tedarik edilemediğine ve kantinden alınan ürünlerin fiyatlarının piyasa rayicinden yüksek olduğuna dair şikâyetlerin önüne geçilmesi adına aynı ürün grubunda, marka çeşitliliğinin sağlanarak farklı fiyat aralıklarında ürün temin edilerek herkese ekonomik durumunda göre alışveriş yapma imkânının sağlanması uygun olacaktır.

Kurum güvenliğini temin etmek amacıyla kullanılan kameraların mahremiyete ihlal edecek şekilde kayıt yaptığı iddiaları yoğun olarak ileri sürülmüştür. Bu uygulama, Komisyonumuzun yasama döneminin başından itibaren ceza infaz kurumlarında yapmış olduğu incelemelerde kadın kapalı ceza infaz kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutuklular başta olmak üzere yoğun olarak şikâyet konusu edilmiştir. Özellikle kadın koğuşlarında ortak alanı

gözetlemek için kullanılan kameraların banyo ve tuvaleti görmeyecek şekilde yönlendirilmesine yönelik çalışma yapılması gerekir.

Hakkında toplatma veya yasaklama kararı verilmemiş süreli veya süresiz yayınların talep edilmesine rağmen hükümlü ve tutuklulara verilmemesinin düşünce ve ifade hürriyeti bakımından ağır bir ihlal olduğu iddiaları, yapılan incelemelerde ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklular tarafından yoğun olarak dile getirilen bir başka şikâyet konusunu oluşturmaktadır. 5275 sayılı Kanunun “*Süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı*” başlıklı 62. maddesinde; hükümlünün mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahip olduğu, eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitaplarının denetime tâbi tutulamayacağı, kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayının hükümlüye verilmeyeceği hükme bağlanmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında genel kural konulduktan sonra son fıkrasında bu hakkın hangi hallerde kısıtlanabileceği belirlenmiştir. Dolayısıyla mahkemelerce yasaklanmamış süreli veya süresiz yayının hükümlülere verilmesinde, yayınların kurum güvenliğini tehlikeye düşürüp düşürmediği veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayıp kapsamadığının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu uygulamaların ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkını ihlal ettiği iddiaları müteaddit defalar bireysel başvuru konusu yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi; hakkın kısıtlanması yoluna gidilirken yapılacak değerlendirmede; ilgilinin hangi suçtan dolayı hangi tür ceza infaz kurumunda bulunduğu, başvurucunun bulunduğu ceza infaz kurumunun ve işlediği suçun söz konusu tedbirin alınmasında bir etkisinin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi, bir yayının tümünün veya bir kısmının mahkûma verilmemesi şeklindeki kısıtlamanın ıslah ile bağlantısı var ise yayının içeriği ile ıslah arasındaki ilişkinin tam olarak gösterilmesinin gerektiği, kişinin toplumsal geçmişi ve suç sicili, entelektüel kapasitesi ve kabiliyeti, şahsi tabiatı, hapis cezasının süresi ve tahliye edildikten sonrası için beklentilerinin dikkate alınması, verilmeyen süreli veya süresiz yayının cinsi, içeriği, yayımlayanı ve sorunlu görülen kısımların hangileri olduğu belirtilmeli ve verilmesi sakıncalı bulunan kısımların detaylı analizinin yapılması, böyle bir analizin yapılabilmesi için eğer söz konusu yayının terör örgütleriyle veya terör faaliyetlerinin meşru gösterilmesiyle bir ilişkisi varsa ifade özgürlüğü ile demokratik toplumun terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı kendini korumaya ilişkin meşru hakkı arasında denge kurulması gerektiğine işaret etmektedir. (Bkz. Anayasa Mahkemesi,

Başvuru No: 2014/20002, Karar Tarihi: 30/11/2017 vd.) Bu bağlamda Komisyonumuz, süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkının kısıtlanmasında göz önünde bulundurulması gereken ve Anayasa Mahkemesinin birçok kararında da ifadesini bulunan kriterleri bu konuda karar verecek olan mercilere bir defa hatırlatmaya ihtiyaç duymaktadır.

Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelikte görüş sürelerinin ne kadar olacağı düzenlendikten sonra görüş süresinin görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletileceği hükmüne yer verilmiştir. Bu hüküm uyarınca kurum yetkililerinin belirlenen bu sürelerin tam olarak kullandırılması konusunda gereken her türlü tedbiri almaları gerekmektedir. Dolayısıyla yapılan görüşmelerde yoğun bir şikâyet konusu olan görüş için belirlenen sürenin çoğunun görüş alanına gidiş ve gelişte geçtiği iddialarının araştırılması ve sonuç olarak görüş süresinin fiilen kullandırılması yönünde gereken tedbirlerin alınması gerektiğine işaret edilmiştir.

Kitap okumanın infaz kurumundaki sürenin iyi halli geçirilmesine sağladığı katkının önemi göz önünde bulundurulduğunda kitap okuma alışkanlığının artırılması için kitap sayısının artırılması uygun olacaktır. Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmeliğin 8 inci maddesinin birinci bendinde “tutum ve davranışları ile diğer hükümlü ve tutuklulara iyi örnek olmak” ödülü gerektiren tutum ve davranış olarak belirlenmiştir. Bu hüküm kapsamında en çok kitap okuyan hükümlü ve tutukluların ödüllendirilmesi yoluna gidilebilmesi mümkün olmakla birlikte, hükümlü ve tutukluları kitap okumaya daha çok teşvik etmek için ödül yönetmeliğine kitap okumaya ilişkin açık bir hüküm konulmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan; özellikle hükümlü ve tutuklular tarafından tedarik edilmek istenen ve mevzuata aykırılık teşkil etmeyen yayınlar hakkında da sorun giderici bir çözüm yolunun benimsenmesi uygun olacaktır.

İsim zikredilememekle birlikte kimi infaz ve koruma memurlarının, hükümlü ve tutuklulara insan onuruyla bağdaşmayacak ve kişilik haklarını ihlal edecek şekilde hitap ettiği iddiaları varit olduğundan, bu iddiaların araştırılması ve bu şekilde tavır sergileyen personel var ise haklarında gerekli takibatın yapılması gerekmektedir.

Ceza infaz kurumlarında kapasite üstünde hükümlü ve tutuklu barındırılmasının beraberinde kimi sorunları getirdiği açık bir biçimde görülmektedir. Bu sorunun bir sonucu da kurumlarda görev yapan personel sayısının ihtiyacı karşılamamasıdır. Personelin yoğun ve ağır iş yükü altında çalıştığı bilinen bir gerçek olmakla birlikte bizzat yerinde yapılan incelemelerde

de görülmektedir. Bu sorunun çözülmesi için personel sayısının yeterli seviyeye çıkarılması için gereken adımların atılmasının elzem olduğu görülmektedir. Diğer taraftan yoğun ve ağır iş yükü altında çalışan infaz ve koruma memurlarının özlük hakları başta olmak üzere çalışma koşullarında iyileştirme yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda infaz ve koruma memurlarının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca tabi oldukları hizmet sınıfın değiştirilmesi bir başka yöntem olarak benimsenebilir. Ayrıca sözleşmeli olarak çalışan infaz ve koruma memurları ile kadrolu olanların özlük hakları başta olmak üzere birçok konuda farklı hükümlere tabi tutulmaları, eşit işe eşit ücret ilkesi ve fırsat eşitliği ilkelerine aykırılık teşkil etmektedir. Çalışma barışını bozan bu uygulamalara yönelik çalışmalar yapılmasının bu alanda yaşanan sorunlarının büyük oranda çözülmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

7. SONUÇ

Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu tarafından 9 Kasım 2019 tarihinde Elazığ Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde gerçekleştirilen inceleme ziyareti sonucunda elde edilen tüm bilgi ve belge ile yapılan görüşmeler neticesinde tanzim edilen raporumuz İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına saygı ile arz olunur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

Toplantı No : 7
Karar No : 6
Konu : Elazığ Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu

20/02/2020

Hüseyin YAYMAN Hatay Milletvekili Başkan	Ali Haydar HAKVERDİ Ankara Milletvekili Üye
Erol KAVUNCU Çorum Milletvekili Üye	Oya ERONAT Diyarbakır Milletvekili Üye
İrfan KAPLAN Gaziantep Milletvekili Üye	İbrahim YURDUNUSEVEN Afyonkarahisar Milletvekili Üye
Memet Bülent KARATAŞ İstanbul Milletvekili Üye	Ümit BEYAZ İstanbul Milletvekili Üye <i>Toplantıya Katılamadı</i>
Ebrü GÜNAY Mardin Milletvekili Üye <i>Muhalefet Şerhi Vardır</i>	Osman Nuri GÜLAÇAR Van Milletvekili Üye

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, 9 Kasım 2019 tarihinde Elazığ Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde bulunmuş olup 07.02.2020 tarihli komisyon raporuna dair muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Ebru GÜNAY
Mardin Milletvekili

Ceza ve İnfaz mekanizmasının temel köşe taşı tabii ki adaletin toplumun vicdanına uygun bir şekilde gerçekleşmesi, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığıdır. Ancak AKP iktidarı döneminde en fazla yıpranan kavramlardan biri adalet olmuştur. Toplumun adalete olan güveni azalmıştır. Yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı her gün biraz daha aşındırılmaktadır. Özellikle toplumsal muhalefeti susturmaya dönük siyasi davalarda verilen kararlar, toplum vicdanını yaralamaya devam etmektedir.

Yargı alanında AKP iktidarları döneminde yeni ve usulsüz uygulamalar hayata geçirilmiştir. Gizli tanık, gizli bilirkişi, savunma hakkının suç sayılması, suça göre delil yaratılması, delile göre suç uydurulması, tahliye kararı yerine getirilmeden yeni tutuklamaların kararlaştırılması, süper savcılıklar, liyakatsiz atamalar, pazarlıklara konu olan tahliyeler, yargılamadan çok infazlara sahne olan duruşmalar, siyaset ve bürokrasi güdümüne alınan mahkemeler, iddianame olmaksızın geçen uzun tutukluluklar, siyasi beyanatlardan talimat çıkartan yargıçlar, avukatlardan kaçırılan duruşmalar, parti kadrolarının sistematik olarak yargı mekanizmalarında istihdamı, milletvekillerinin ve yerel siyasetçilerin tutuklu yargılanması; kişiye özel yargılamalar basında ve kamuoyunda çokça tartışılır olmuştur.

Yargılama süreçlerinde yapılan hak ihlalleri ve usulsüzlükler, cezaların infaz edildiği süreçlerde de yapılmaktadır.

Cezaevlerinden tarafımıza iletilen hak ihlalleri, hak örgütlerinin düzenledikleri raporlar, avukat aktarımları gibi somut veriler cezaevlerinde yaşanan durumun son derece ciddi olduğunu ortaya koymaktadır. Bilhassa Elazığ Cezaevi yasaların dahi uygulanmadığı, pek çok ağır hak ihlalinin yaşandığı bu nedenle de en çok şikâyet başvurusunun geldiği cezaevlerinin başında gelmektedir. Nitekim tarafımıza ve Komisyona ulaşan şikâyetler, ihlallerin yerinde incelenmesini zorunlu kılmış ve bu nedenle de Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu olarak tarafımızca 9 Kasım 2019 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Yapılan inceleme ve tespit aşamalarında gerek rastgele seçilen gerekse de taleplerimiz üzerine girilen koğuşlarda ceza infaz kurumundan yetkili ve görevliler olmaksızın şikâyet ve talepler dinlenilmiştir. Bu yöntem yapılan ziyaretlerin amacına uygunluğu bakımından ve çözüm

üretme iradesinin gerçekleşmesi bakımından yerinde olmuştur. Aşağıda da tek tek değineceğimiz hususlar birebir mahpus görüşmeleri sırasında almış olduğumuz notlar ve tespit ettiğimiz ihlallere ilişkindir. Kendi gözlemlerimiz doğrultusunda tespit ettiğimiz hususları sıralayacak olur isek;

T Tipi

A-Blok 7. Koğuş

- 10 kişilik odada 21 kişi kaldığı ve bir kişinin yerde yattığı,
- Kışın soğuktan korunmak için giyilen ve kantinden alınan içliklerin müdürün bir mahpusu üzerinde içlikle gördüğü gerekçesiyle yasaklandığı,
- Kaloriferlerin gece boyunca sadece 2 saat yandığı,
- Futbol ayakkabısı, kravat, yelek ve takım elbise yeleklerinin yasaklandığı,
- Mahpusların hastaneye götürülmediği, revire gecikmeli götürüldükleri, haftada bir değil en fazla iki haftada bir doktora çıkarıldıkları, kurum dışı sevklerin 2 ayı bulduğu, kullanılan ilaçların sürekli muadillerinin getirildiği ve bu ilaçların görevlilerin yanında içirildiği,
- Akraba olan mahpusların aynı koğuşta kalma taleplerinin yerine getirilmediği ve müdür tarafından “kan dökülmeden odadan çıkamazsınız” dendiği,
- Yemeklerin kötü olduğu, ekmeklerin çok küçük ve öğleden sonraları geldiği,
- İdare ile görüş taleplerinin kesinlikle kabul edilmediği,
- Kantindeki fiyatların çok pahalı olduğu,
- Mahpusların yapılan komisyon ziyareti sonrası aramalar yapılacağı ve odaların dağıtılacağı endişesi olduğu,

Blok 19 B

- 10 kişilik koğuşta 17 kişi kaldığı,
- Havalandırmanın tel ile kapalı olduğu,
- Kaloriferlerin gündüzleri yanmadığı,
- Sandalyeleri mahpusların kendilerinin aldığı,
- Kışlık kıyafetlerin alınamadığı ve özellikle ailesi uzak olanların bu konuda sorun yaşadığı,
- Görüşme yaptığımız mahpus **Saim Tufan**, Avukat görüşünde kamera var olduğu ve kapıların açık olduğunu belirtti. Kendisinin Avukat görüşmesinde sesi yükseldiği gerekçesiyle Süngerli oda denilen bir odada tutulduğu,
- Görüş süresinin 25 dakika olduğu,
- Şort ve kapri gibi kıyafetlerin yasak olduğu,

- Kantin fiyatlarının çok pahalı olduğu,
- Mahpusların 2 aydır bekleyen revir dilekçeleri olduğu ve idarenin kendilerine “Dilekçenizi mevzuata göre tekrar düzenleyiniz aksi halde işleme alınmayacaktır” gibi cevaplar verdiği,
- Volkan Özgenç isimli mahpusun gardiyanlar tarafından tüm mahpusların gözleri önünde dövüldüğü,
- Musluk sularının kireçli olduğu ve mahpusların kantinden su almak zorunda kaldığı,

A-Blok 20. Koğuş

- Psikolojik işkence olduğu ve her sabah aramalar yapıldığı,
- Havluların, içliklerin toplandığı,
- Kantinden gelen eşyayı değiştirmek isteyen mahpusun koridorda gardiyanlar tarafından darp edildiği ve şikâyet dilekçesinin savcıya gönderilmediği,
- Spor faaliyetlerinin ve kurslara gitmenin engellendiği,
- Mahpuslara sadece 2 ayakkabı hakkının tanındığı,
- Mahpusların idare ile görüşme taleplerinin yerine getirilmediği,
- İdari değişiklik sonrası disiplin cezalarının arttı,
- Mahpusların kullandığı sarımsağın dahi toplatıldığı,
- Görüşçülere çıplak arama dayatıldığı,
- Kapıların altından soğuk hava geldiği,

B-Blok 17

- İçeride kamera olduğu,
- Yapmış olduğumuz görüşmelerde **Veysel Avunan** isimli mahpusun belden aşağısının tutmadığı, Tüberküloz ve menenjit geçirdiği, unutkanlık sorunu yaşadığı, üç haftadır yürüyemediği, koğuş arkadaşları tarafından sırtta taşınarak odaya ve tuvalete götürüldüğü ve tüm bu sağlık sorunlarına rağmen her sabah sayım için aşağı inmesi konusunda gardiyanlar tarafından dayatmada bulunulduğu,
- Yemeklerin az olduğu ve 20 kişiye 15 kişilik yemek verildiği, Kahvaltı özensiz dağıtıldığı hazırlanan yumurtalarda tavuk pisliği bulaşmış şekilde verildiği,
- Bere, içlik vb. kışlık giysilerin yasaklandığı bundan kaynaklı mahpusların ciddi zorluklar yaşadığı,
- İdare tarafından dilekçelere cevap verilmediği,
- Görüşlerin 30 dakika ile sınırlandırıldığı,
- İdare tarafından diş tedavisi zaruri değildir denilerek yapılmadığı, kurumda diş doktoru olmadığı ve kanal tedavisi için mahpusların 4-5ay bekletildiği,
- Revire gitme konusunda sıkıntılar yaşandığı ve mahpusların revire gitmek için yazdıkları dilekçelere cevap verilmediği,

B-16

- 10 Kişilik kapasiteli koğuşta 20 kişi kaldığı,

- Yerde yatanların olduğu ve namaz kılacak yer yok bulamadıklarını,
- Berberlerin odada traş yaptıkları, özensiz herkesi 3 numara düz tıraş yaptıkları,
- Suriye'deki çatışmalar sonrası kötü muamele de artış olduğu,
- Ailenin yanına nakillerde sıkıntılar olduğu 25-26 saatten uzaktan gelen ailelerin olduğu,
- Aile görüşü yapmalarının engellendiği,
- Sevk taleplerinin karşılanmadığı,
- Sakarya üniversitesinde hukuk okuyan bir mahpus okuluna gidemediğini söyledi.
- Dilekçelerin kaydının olmadığı,
- Telefon görüşmeleri hafta içi yapıldığı için mahpusların aileleri ile görüşemediği ve görüşmelerin hafta sonu yapılması talepleri olduğu,
- Mahpuslara karşı azarlamalar ve aşağılamalar olduğu,
- Mesleki kursların olmadığı ve mahpusların açılması talepleri olduğu,

KADIN CEZAEVİ

C BLOK 6-7-8-9

- Revire 15 günde hatta 3 haftada bir anca gidilebildiği ve doktorların yaklaşımının kötü olduğu
- Yemeklerin az ve kalitesiz olduğu, ekmeklerin de öğleden sonraları geldiği,
- Kıyafet alırken sorun yaşandığı,
- **Cumanaz Hasan** isimli Suriye'li kadın mahpusun 8 aydır devlet koruması altındaki çocuklarıyla görüşemediği,
- İki farklı koğuş kullandığı için havalandırmanın yarım gün kullanılabildiği,
- Kapüşonlu, askılı, baskılı veya yazılı üst, şal, kısa etek, kapri ve taytın yasak olduğu,
- Çamaşırların mahpuslar tarafından elde yıkandığı,

D-3 Kadın

- Havalandırmanın 5 saat kullanılabildiği,
- Genel ve kısmi aramalarda her aramanın genel arama gibi yapıldığı, haftada bir arama yapıldığı, bu esnada koğuşların dağıtıldığı, itiraz durumunda da savcılık ceza vermese dahi idare tarafından mahpuslara ceza verildiği,
- Kelepçeli muayene dayatması olduğu ve doktorun kelepçeleri çözün dediği durumlarda da kelepçenin çıkarılmadığı,
- Evrensel Gazetesi ve Yeni Yaşam Gazetesinin verilmediği,
- Zıbın, pelüş oyuncak, toka ve yazmaların toplatıldığı,
- Görüşme yaptığımız eski Kars Milletvekilimiz **Mülkiye Birtane** meme kanseri mide, bağırsak tedavilerini göremediğini belirtti,

Not: Milletvekilimiz Mülkiye Birtane 13 Aralık 2019 tarihinde tahliye edilmiştir.

- Mahpusların ringde bekletildiği,
- Çocuklar için gelen kıyafetlerin sadece anne adına geldiğinde alınabildiği,

- Nisa Nur Doğruca 2 yaşında annesiyle kalan bir bebek ve haftada 1 tane süt 2 kez yumurta verildiği söylendi.
- Mahpusların toplu fotoğraf çekinemediği fotoğrafta en fazla 3 kişi olabileceğinin idare tarafından kendilerine bildirildiği ve çekilen fotoğrafların mahpuslara verilmediği,
- Birden fazla mektubun aynı zarfa konamadığı ve mektupların engellendiği,
- Mahpusların “A takımı” denilen gardiyanlar tarafından T tipinde taciz edildiği,
- Yine mahpusların 3 yıldır telefon hakkını kullanamadığı ve kendilerine sürekli disiplin cezaları verildiği,
- İçeride kamere olduğu ve mahpusların özel yaşamlarının ihlal edildiği, bu konuda bakanlığa verilen dilekçelerin yanıtsız kaldığı ve kameraların üstü örtüldüğünde mahpuslara disiplin cezaları verildiği,
- Mahpusların Girişte hücreye alındığı,
- Ziyarete gelen ailelere tacize varan aramalar yapıldığı,
- Görüşlerin keyfi şekilde kısaltıldığı,
- Ziyarete gidilen hafta yemekten iki kez taş çıktığı,
- Kıyafetlerin disiplin cezalarına gerekçe yapıldığı, örneğin V yaka kazak giyildiği için tutanak tutulduğu,
- Boya kalemlerinin verilmediği,

1No’lu 3’lü Oda

C Blok 34. Oda

- Kaloriferin yanmadığı,
- Spor yaparken Mazlum Deniz isimli mahpusun müdür çağırıyor diye içeri götürüldüğü ve dövüldüğü ve bu dövme seslerinin diğer mahpuslar tarafından da duyulduğu, bunun üzerine mahpusların komisyona başvurduğu,
- Mahpusların darp edilme korkusuyla görüşlere çıkamadığı,
- Haftalık 10 saat ve 10 kişi ile yapılan sohbet hakkı 6 kişi ile 45 dakika yapıldığı,
- Gazetelerin komisyon çalışmadığı gerekçesiyle anca hafta içi kendilerine verildiği fakat bazı koşullara hafta sonu da verildiği ve bunun eşitsizlik yarattığı,
- Görüşlerin 45 dakika yapıldığı,
- Kantinin çok pahalı olduğu,

E- Blok 62 tekli

- Kaloriferin yanmadığı,
- Sıcak su sorunu olduğu, anons edildiği halde akmadığı,

İzah etmiş olduğum üzere, ziyaret gerçekleştirdiğim koşullarda dikkatimi çeken hususları koğuş ve oda numaralarını da yazmak suretiyle belirttim. Nitekim söz konusu hususlar Alt Komisyon raporunda detaylı bir şekilde yer almadığı için ihlallerin hangi noktada yoğunlaştığını detaylandırmak çözüm üretmek açısından da kolaylaştırıcı olacaktır. Cezaevinde dikkat çeken ağır ihlallere yönelik çözüm önerilerimiz doğrultusunda derhal çalışmalara başlanması da komisyonun başat görevi olarak önünde durmaktadır.

Bu bağlamda önerilerimiz;

1. Elâzığ Cezaevi hakkında tarafımıza en fazla şikâyet gelen cezaevleri içinde en üst sıralarda bulunmaktadır. İddialarla ilgili cezaevi yetkililerine ulaşmak istediğimizde yöneticiler telefona bile çıkmamaktadırlar. Bu konuda Elâzığ cezaevi ve diğer cezaevleri mutlak suretle uyarılmalı bu tavırda ısrar eden yöneticiler görevden alınmalıdır.
2. Diyarbakır Barosu'nun 9 Ağustos 2019 tarihinde yayınlamış olduğu Elazığ Cezaevi Raporunda geçen iddialara halen bir cevap verilmemiş olması raporda bahsi geçen vahim iddiaların teyidi algısı yaratmaktadır. Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünün, Diyarbakır Barosu gibi saygın kurumların hazırlamış olduğu raporları dikkate alarak bu raporlardaki hak ihlallerinin giderilmesi için ivedilikle harekete geçmesi son derece önemlidir.
3. Mahpusların yasalarca tanınan sağlık haklarından yararlanabilmesi için görevli hekim sayısı artırılmalı, dış hekimi eksikliğine ilişkin sorunlar giderilmeli, hasta mahpusların tedavileri eksiksiz bir biçimde tamamlanmalı, ilaçları zamanında temin edilmeli, ilacın hastalığa göre verildiğinden ve muadilinden çok aslının verildiğinden emin olunmalı. Ayrıca Komisyonun Adalet Bakanlığı ile hasta mahpusların durumuna ilişkin gerekli görüşmeleri yapması elzemdir.
4. Sağlık personelinin kötü muamelesi iddiaları, görevli personele mahpus hakları, insan hakları, meslek etiği gibi başlıkların bulunduğu kapsayıcı bir eğitim verilmesi gerektiğini göstermektedir. Elâzığ T Tipi hapishanesindeki kronik hastalık sahibi mahpusların hastaneye düzenli sevklerinin gerçekleştirilmemesi, hastaneye yapılan sevklerin ayları bulabildiği, Elâzığ Kadın hapishanesindeki mahpusların doktorun kelepçenin çıkarılması kararına rağmen jandarmanın kelepçeli muayeneye zorladığı iddiaları hapishane kampüsündeki sağlık personelinin yetersizliğinden kaynaklanmadığı için komisyonun bu iddialar karşısında bir değerlendirmede bulunmadığı görülmektedir. Bu konularda ivedilikle çözüm üretilmelidir.
5. İnfaz erteleme alması gereken Veysel Avunan ve diğer ağır hasta mahpusların cezaevinde kalmaya devam etmesi Adalet mekanizmasını zedelemektedir. Bu

- mahpusların derhal infaz erteleme verilerek dışarıda tedavilerine devam edilmelidir.
6. Mahpusların sosyal-kültürel faaliyet, haftalık 10 kişi ile 10 saat sohbet, mesleki kurslardan yararlanma ve ortak alandan faydalanma haklarının temini için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
 7. Havalandırma sürelerinin mahpusların günlük ihtiyaçlarını karşılayacak seviyede artırılmalı ve havalandırma alanlarının üzerine konulan tel örgüler kaldırılarak tecrit durumuna son verilmelidir.
 8. Dilekçelerin cevaplandırılmaması, kurum dışına gönderilen dilekçelerin takip numaralarının verilmemesi aslında hak arama özgürlüğünün ihlalidir. Bu sebeple komisyondan “mahpusların dilekçe ve mektuplarına açıklayıcı ve net bilgi verilmesi” önerisinin yanında aslında bu dilekçelerin niçin cevaplandırılmadığı, takip numaralarının hangi amaçla verilmediği, ihmalin sebebinin ne olduğu yönünde araştırma da yapması beklenmelidir.
 9. Demokratik bir ortam sadece cezaevi dışında değil cezaevi içinde de bir ihtiyaçtır. Bunu sağlamada en önemli kıstas cezaevinde mahpusların yönetim ile görüşme imkanlarıdır. Bu sebeple mahpusların kurum müdürleri ile görüşme taleplerinin engellenmesi uygulamasına son verilmelidir.
 10. Özellikle kadın hapishanesinde, koğuşlarda kullanılan kameraların tuvalet ve banyolara yöneltildiği iddiası noktasında komisyon, gerekli tavsiye kararını vermiş olsa da kameraların mahremiyete uygun hale gelmesi için kadınların kameralara poşet geçirmek gibi çeşitli önlemler aldığı ve bu sebeple disiplin cezası aldıkları iddiasının üzerinde durmadığı gözlemlenmiştir. Hapishane idaresinin mahpusun özel hayatına göstermesi gereken saygıyı ihlal ettiği noktada, mahpusun kendisini güvende hissetmek için aldığı makul ölçüdeki önlemin disiplin cezasına sebep olmasına dair herhangi bir yorum yapmaması, hapishane idarelerince verilen keyfi disiplin cezalarının araştırılması için gerekli çalışmanın yapılmadığı izlenimi doğurmaktadır.
 11. Kantin fiyatları denetlenmeli ve mahpusların ihtiyaçlarına uygun düzenlemeler yapılmalıdır.
 12. Ziyaret saatlerinin kısaltılmasının önüne geçilmeli, yasada belirlenen görüş süreleri dikkate alınmalı ve mahpusların görüş hakkı kısıtlanmamalıdır.
 13. Cezaevine görüş için gelen mahpusların yakınlarına yapılan ve tacize varan aramaların önüne geçilmeli ve bu konuda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
 14. Süreli ve süresiz yayınların (Yeni Yaşam, Evrensel vd) mahpuslara verilmemesine ilişkin rapor önemli bir Anayasa Mahkemesi kararına işaret etmiştir. Buna rağmen komisyonumuzdan beklenen, hapishane idaresinin bu tarz kararları hangi kapsamda verdiğine ilişkin incelemeye gitmesidir. Böylelikle

- hapishane idaresinin ifade özgürlüğü ihlali yapıp yapmadığının araştırılması sağlanacaktır.
15. Koğuşların basılması, dağıtılması ve bu esnada mahpuslara yönelik kötü muamele, kaba dayak, çıplak arama, hakaret, psikolojik baskı, tecrit ve benzeri uygulamalara derhal son verilmelidir.
 16. Telefon görüşmeleri hafta içi yapıldığı için mahpusların aileleri ile görüşemediği iletilmiştir. Bu durumda olan mahpusların telefon görüşmelerinin hafta sonu yapılması talepleri mutlaka gözetilmedir.
 17. İkincil bir ceza yöntemine dönüşen disiplin cezalarının verilmesinde keyfiyete son verilmeli ve özellikle tahliyesi yaklaşanların tahliyelerini engelleyici biçimde kullanılmamalıdır.
 18. Hijyene ilişkin sorunlar giderilmeli ve su sorunu çözümlenmelidir.
 19. Cezaevinde kapasitenin çok üzerinde mahpus bulunmakta olup bu koşullar mahpusların yaşam standartlarını ciddi şekilde düşürmekte ve birçok hastalığı beraberinde getirmektedir. Yeni Ceza İnfaz Kurumları açmak bu durumun çözümüne çok uzak bir yaklaşımdır. Bunun için mevcut ceza yasaları yeniden ele alınmalı ve bu bağlamda düşünce ve ifade hürriyetine ilişkin engellerin ortadan kaldırılmasına ilişkin çalışmalar yapılmalıdır,
 20. Özellikle kadın cezaevlerinde “adaba aykırı” gerekçesiyle kıyafetlerin yasaklanması uygulamalarına derhal son verilmelidir. Mahpusların bulundurabilecekleri ayakkabıların sınırlanması, içliklere el konulması şikayetlerine karşılık raporda: “şikayetlerin dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir” ifadelerine yer verilmiştir. Şikayetlerin dikkate alınması önerisi, ihlallerin varlığının tespitine işaret etmekle birlikte bu önerinin yerine getirilip getirilmemesinin takibi önemlidir. Öte yandan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in ilgili maddesinde açıkça mahpusların üç adet ayakkabı bulundurabilecekleri, kaşkol, kravat bulundurabilecekleri düzenlemesi yer almaktadır. Bu sebeple komisyonumuzun şikayetlerin dikkate alınmasından ziyade hak ihlalin önlenmesi yönünde bir dil kullanmasının hukuki statüsüne ve maddi gerçekliğe daha uygun düşeceğini düşünmekteyiz.
 21. Aynı zarfın içerisine birden fazla mektup konulması ve bir fotoğrafta üçten fazla mahpusun olmasına dair yasaklama kaldırılmalıdır.

22. Cezaevine yeni gelen mahpusların çıplak aramaya maruz bırakılması hücreye atılması uygulamasına son verilmelidir.
23. Cezaevi memurları ve idare tarafından mahpuslara yönelik hakaret ve darp gibi olayların önüne geçilmeli ve sorumluları hakkında gerekli cezai işlemler başlatılmalıdır.
24. Kış koşullarında mahpusların hastalanmaması için birçok mahpus tarafından dile getirilen kaloriferlerin yanmamasına çözüm getirilmelidir.
25. Mahpus-Avukat görüşmelerinde mahremiyet sağlanmalıdır.
26. Mahpusların eğitim haklarını eksiksiz kullanması için gerekli düzenlemelerin nakillerin yapılması şarttır.
27. Ailelerinin 25-26 saat uzaklıktan geldiğini belirten mahpuslar olmuştur. Bu konuda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Avşar ve Tekin/Türkiye ihlal kararı da bulunmaktayken mahpusların uzak cezaevlerine gönderilerek ailenin ve mahpusun tekrar cezalandırılması uygulamasından vazgeçilmelidir.
28. Koşuş değişiklikleri ile ilgili yapılan başvurular dikkate alınmalıdır.
29. Mahpuslar tarafından dile getirilen yemeklerin az ve kalitesiz olması, içerisinden taş vb. maddelerin çıkması ve anneleri ile birlikte kalan çocuklara yeterli gıda malzemesinin verilmemesi konusunda derhal adım atılmalıdır.
30. Çocuk koğuşunda ayrı odaların bulunması ya da çocukların uygun kurumlara naklinin gerçekleşmesi gerektiği yönünde bir öneri getirilmiştir. Çocuk mahpuslar, kural olarak çocuk hapishanelerinde tutulmaktadır. Çocuğun kuruma alındığı ilde çocuk hapishanesi yoksa en yakın çocuk hapishanesine gönderilmek üzere geçici süreliğine yetişkin hapishanesinin çocuk koğuşunda tutulmalıdır. Çocuğun üstün yararına uyması halinde ve çocuk hapishanesinde kalma durumu mümkün değilse yetişkin hapishanesinde tutulabilir. Öte yandan çocukların ailelerinin yakınına sevk talebi de Elâzığ hapishanesinde bulunmalarının ailelerine yakın olma ihtiyacından da doğmadığını göstermektedir. Bu durumda çocukların taleplerine uygun olan gerekli işlemin bir an evvel yerine getirilmesi gerekmektedir. Çocukların yetişkin hapishanesinde kalmalarından doğan sınırlılıklara ilişkin de herhangi bir belirleme yoktur. Bu belirsizliğin de ortadan kaldırılması gerekir.
31. 0-6 yaş aralığında çocuğu olan kadınların infazlarının ertelenmesine yönelik mevzuat çalışmalarının yapılması, çocuk cezaevlerinin kapatılarak çocukların sağlıklı gelişimi için başka formüller üretilmesi, şeklindeki önerilerimiz dikkate alınmalı ve gereğinin yapılması için harekete geçilmelidir.

Yasalarla ve uluslararası sözleşmelerle garanti altına alınan hakların temini ve bu hakların uygulanması için her türlü önlemin alınması devletin sorumluluğundadır. Her kim olursa olsun, bir kişi hangi suç kapsamında cezaevinde bulunursa bulunsun temel insani haklarından alıkonamaz.

Elâzığ raporuyla Diyarbakır raporu karşılaştırıldığında her ikisinin de sonuç kısmında koğuşlardaki kameralar, sürekli süresiz yayınlar, ziyaret süreleri, kitap okuma ihtiyacı ve hakkı, personelin kötü muamelesi, personel sayısına ilişkin çözüm, kantindeki malzemelerin çeşitliliği ve fiyat skalası, yemeklerin yetersizliği ve besleyiciliği, sağlık personelinin sayısı gibi konulardaki ilgili paragraflar “kopyala-yapıştır” yöntemiyle tamamlanmıştır. Kapalı kurumları ziyaret yetkisi olan sınırlı mekanizmalardan biri olan Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu’nun, bu yetkiyi kullanırken ortak şikâyetlerin ve bunları birbirinden ayıran durumların ne olduğu ile yaptığı öneriler konusunda hapishane idaresinin görevini şikâyetin öncesinde ve sonrasında nasıl yerine getirdiğini araştırması beklenmektedir. Örneğin kameraların mahrem yerleri çekmesine ilişkin Elâzığ’daki kadın mahpusların disiplin cezası alıyor olması araştırılması gereken bir konuyken Diyarbakır’da yapılan tespiti aynen aktarmakla kalması, komisyonumuzun üzerine düşen sorumluluk hakkında endişe vermektedir.

Yukarıda sıralamış olduğum tüm bu nedenlerden kaynaklı Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu’nun; 9 Kasım 2019 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret sonrası hazırlamış olduğu taslak rapora muhalefet ediyorum. **25.02.2020**